שופטים* ב

א. עה"פ 1 "נביא מקרבך מאחיך כמוני יקים לך ה' אלקיך, אליו תשמעון", אמרז"ל 2 "אליו תשמעון — אפילו אומר לך עבור על אחת מכל מצות שבתורה, כגון אליהו בהר הכרמל, הכל לפי שעה, שמע לו".

והנה עה"פ 3 "השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה" דרשו בספרי "אבל אתה מעלה בכל מקום שיאמר לך הנביא כדרך שהעלה אליהו בהר הכרמל".

ולכאורה אינו מובן: מכיון שישנו ציווי כללי ד"אליו תשמעון", המחייב לשמוע אל הנביא אם הוא אומר "עבור על אחת מכל מצות שבתורה", הרי מובן שבכלל זה הוא גם החיוב לשמוע אליו כשהוא אומר להקריב בבמה בשעת איסור במות — וא"כ למה לן לימוד מיוחד (מדיוקא דקרא "בכל מקום אשר תראה") ש"אתה מעלה בכל מקום שיאמר לך הנביא"?

והנה הגאון הרגצובי מביא 4 מה שאמרו בירושלמי 5: "אין הבמה ניתרת אלא בנביא". מ"ט, השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה כי אם במקום וגו', ואליהו מקריב בשעת איסור הבמות, א"ר שמלאי דבורא (דבירא) 6 א"ל ובדברך עשיתי 7 בדיבורך עשיתי", ומבאר דהירושלמי ס"ל "דזהו דין דעפ"י נביא יכולין להקריב בבמה בשעת מקדש, ואין עליו שם שחוטי חוץ כלל והוה קרבן", משא"כ הבבלי הנ"ל לא ס"ל כן; עפ"ז לדעת הירושלמי הרי זה דין בדיני במה: שעפ"י הנביא נפקע ה"איסור של הקרבה בבמות "בשעת מקדש", והרי הן מותרות כמו שהיו מותרות טרם ביאתן של בנ"י לירושלים 8; ומובן שחידוש דין זה דורש לימוד מיוחד, כי אין לילף זה מ"אליו תשמעון", שאין ענינו הפקעת עצם האיסור עפ"י הנביא, כ"א החיוב לשמוע אליו ולעבור על האיסור. משא"כ

---

*) וסיום מס' זבחים.

1) פרשתנו יח, טו.

2) יבמות צ, ב. ספרי עה"פ.

3) ראה יב, יג. וראה פרש"י שם.

4) צפנת פענח הל' מתנות עניים פ"ב הי"ח ע' 124 (הובא בצפע"נ עה"ת עה"פ). וראה שם בהשמטות ע' 7. הל' יסוה"ת פ"ט ה"א (ג, ב). מהדו"ת דף פ' ע"ב.

5) מגילה פ"א הי"א. וכ"ה בויק"ר פכ"ב, ט. וראה ירושלמי תענית פ"ב ה"ח. בצפע"נ נראה שמפרש בפשטות שכן דעת הירושלמי. אבל בדוחק יש לפרש שאין כוונת הירושלמי לדרוש כן הכתוב, כ"א כעין שקלא וטריא: מכיון שכתוב "השמר לך פן תעלה וגו'", א"כ איך "אליהו מקריב בשעת איסור הבמות". ומתרץ: "ובדברך עשיתי בדיבורך עשיתי" שהי' ע"פ הדבור (ראה פי' מהרז"ו בויק"ר שם). אבל מהלשון "מאי טעמא", משמע שכתוב זה הוא טעם עמ"ש לפנ"ז "אין הבמה ניתרת אלא בנביא".

6) "כך שמו" (קה"ע שם), ולפי"ז "אמר לי" הכוונה: אמר אליהו להקב"ה; אבל לפי הפי': "מפי הדיבור נאמר לו לעשות" (פני משה שם), ולפי"ז "אמר לי" הכוונה: הקב"ה לאליהו [ולפי' זה מוכרחת הגי' "דבורא" (בוא"ו)].

7) מלכים א יח, לו.

8) ומפרש הנפק"מ: "דיכול להקריב את"כ בביהמ"ק כמבואר זבחים דף קכ". וראה לקמן סעיף ד עוד נפק"מ.

9) זבחים קיב, כ.

להבבלי הרי גם על פי הנביא לא נפקע גוף האיסור דהקרבה בבמות, ואין זה אלא דין בדיני נבואה, שעפ"י ציווי הנביא חייבים לעבור על ד"ת לפי שעה, ובמילא נכלל גם ענין זה — כמו שאר האיסורים — בה־ציווי כללי ד"אליו תשמעון"[10].

ועפי"ז מובן בפשטות גם בנוגע לדרשת הספרי — שגם הוא חולק על הבבלי, שלדעת הספרי לא יתכן להביא הא דאליהו בהר הכרמל כדוג־מא על הציווי כללי ד"אליו תשמעון — אפילו אומר לך לעבור על אחת מכל מצות שבתורה".

ב. אמנם אין זה מובן: הרי גם הספרי מביא הדרשה הנ"ל עה"פ "א־ליו תשמעון", וגם מביא ע"ז הדוגמא מאליהו בהר הכרמל, וא"כ הרי אאפ"ל דמ"ד דדרשה זו חולק על הדרשה ד"אבל מעלה אתה בכל מקום שיאמר לך הנביא וכו'".

עפ"ז צ"ל שגם לדעה זו ובמילא גם לדעת הבבלי הרי זה דין בדיני במה — שע"פ נביא מותרת (כדלהלן סעיף ה) [ובפרט עפ"י הכלל[11] דהיכא ש־אפשר להשוות דעת הבבלי ודעת ה־ירושלמי (והספרי וכו') אמרינן כן אפילו בתירוץ דחוק]. ובהקדים ביאור בענין המוקשה בסיום מס' זבחים (ש־מזה ג"כ הוכחה שכ"ה גם לדעת ה־בבלי):

חלק גדול מסיום מס' זו ה"ה כולל פרטי דיני במה — ולכאורה תמוה הדבר: הלא מפורש שם "באו לירו־שלים נאסרו הבמות ולא הי' להן עוד היתר"[*], וא"כ מהו הטעם שחז"ל לימדונו לדעת היום, ובאריכות ה־פרטים, את הדינים שבבמה — הרי "מאי דהוה הוה" (כקושיית הש"ס ב־כ"מ *[11])? ומזה מובן שגם עכשיו ב־זמה"ז ישנה האפשריות ע"פ הלכה ל־הקריב בבמה, אשר ע"כ גם לנו נחוץ לדעת פרטי דיני'.

והנה אופן אחד של היתר ההקרבה בבמה בזמה"ז, הוא כמרז"ל[12] "ועכו"ם בזמן הזה רשאין לעשות כן (להקריב בבמה) כו' דת"ר דבר אל בנ"י *[12], בנ"י מצווין על שחוטי חוץ, ואין ה־עכו"ם מצווין על שחוטי חוץ, לפיכך כל אחד ואחד בונה לו במה לעצמו ומקריב עליו כל מה שירצה כו' אסור לסייען ולעשות שליחותן כו' ולאוריב־הו שרי". ומכיון שמותר לבן ישראל להורות לעכו"ם איך להקריב בבמה בזה"ז הרי עליו לדעת פרטי הדינים[13].

אמנם עדיין דוחק לומר שכל ה־אריכות הנ"ל בגמרא הוא בשביל לאו־

10) ומבאר שגם הרמב"ם (הל' יסוה"ת פ"ט ה"ג) ס"ל כהבבלי. וכן רש"י בברכות (סג, א ד"ה מסיפי', וכ"ה בפרש"י תהלים קיט, קכו) דמפרש שע"ז קאי מ"ש "עת לעשות לה' הפרו תורתך". וי"ל דאפילו לפי סברת הרגצובי אינו דומה ממש שיטת רש"י לשיטת הרמב"ם, דלרש"י הוא באופן של דחוי ("הפרו תורתך"), ולהרמב"ם ה"ז הותרה ("לא נאמר אלא המקריב בחוץ לעולם חייב כרת כמו שציוה משה, אבל אני אקריב היום בחוץ בדבר ה' כדי להכ־חיש גביאי הבעל"). וראה לקמן הערה 36.

11) תוס' ד"ה והאמר (יומא פז, ב). יד מלאכי כללי ב' התלמודים ס"י. וש"נ.

*11) יומא ה, ב. ובכ"מ.

12) זבחים קטו, ב. קטז, ב.

*12) אחרי יז, ב.

13) וכן תירץ בתפארת ישראל סוף זבחים.

רינהו לעכו"ם; ובפרט דאעפ"י שמ־צינו בגמ' כו"כ ענינים, שקו"ט והוראות, גם בנוגע לדבר בלתי רגיל ומצוי, או אפילו במציאות רחוקה לגמרי *13, בכ"ז ה"ה ענינים שבאם יארע דבר זה יש בו מצוה והוראת דין לחיוב וכו' — ולכן מן ההכרח לפרשם ולבארם (למען דעת מה לע־שות באם דבר זה יבוא בפועל); יתירה מזה אפילו בענינים ש"לא הי' ולא עתיד להיות" י"ל דשקו"ט מה דינו באם הי' נמצא 14.

אבל בענין שגם אם יארע הדבר בלתי רגיל לא יהי' בו חיוב להן או ללאו, כמו בנדו"ד (שירצה עכו"ם להקריב קרבן בבמה בזה"ז ועפ"י דיני התורה דוקא) שהוא דבר רחוק ממצי־אות, ואפילו אם תהי' מציאות כזו, גם אז אין שום חיוב להורותן בזה (וכהלשון: "לאורינהו שרי" 15) דוחק גדול לומר שאעפ"כ באה כל האריכות בש"ס.

---

*13) להעיר מהא דאפקוהו לר' ירמי' מבי מדרשא (ב"ב כג, ב).

14) ואף שבסנה' (עא, א): "בן סורר ומורה לא הי' ולא עתיד להיות כו' עיר הנדחת לא היתה ולא עתידה להיות", ומבאר "ולמה נכתב ודרוש וקבל שכר" — הרי מדייק "ולמה נכתב" (מעיקרא כל הדין), אבל כמה שנכתב ומצינו שקו"ט בפרט ממנו "שלא הי' ולא עתיד להיות" — ה"ז בכלל תושבע"פ (וי"ל שזהו פי' ד"דרוש וקבל שכר"). ע"ד "למסברי קראי (שבת סג, א). ועפ"ז יובן ג"כ אמרם "דרוש" ולא "למוד" (ששייך גם בתושב"כ). ואכ"מ. ורואה תניא פ"ה. קו"א ד"ה ולהבין פרטי ההלכות דלא שכיחי כלל (קנט, ב).

15) והוחק לומר דנקיט "שרי" מפני דלפ"ז קאי ב"אסור", אבל חיוב יש בזה.

ועוד: שקו"ט לפס"ד — יש בזה קדימה 16 לענין שהז"ג וכו',

ועפ"ז צ"ל שכל השקו"ט לפס"ד בדיני במה — היו בזמן שלא היו ספקות כלל בכל דיני ש"ס השייכים לבנ"י וכו' 17.

ועוד ועיקר: כמה מדיני במה נל־מדים מכתובים שהם מתחילים "דבר אל בני ישראל". וא"כ כשם שכללות הדין שעכו"ם מותר להקריב בבמה בזה"ז נלמד מזה שהפרשה התחלתה "דבר אל בנ"י", ולא עכו"ם, כמו"כ צ"ל שגם פרטי דיני במה אלו (ה־נלמדים מכתובים שנאמר בהם "דבר אל בנ"י"), נוהגים רק בבמת ישראל, ולא בבמת עכו"ם, וא"כ הרי הקושיא מאי דהווה הווה בתקפה עומדת בנוגע להשקו"ט ודיני במה הנלמדים מכתו־בים אלה.

ג. אמנם, יש עוד אופן של אפ־שרות להקריב בבמה גם בזמן איסור במות, והוא ע"פ ציווי נביא. ואף שאמרו 18 "משמתו נביאים האחרונים חגי זכרי' ומלאכי נסתלקה רוח הקודש מישראל", שמזה משמע לכאורה, ש־א"א שיקום נביא בזה"ז — אינו, כי

---

16) שו"ע יו"ד סרמ"ו ס"ט-טו. וש"נ.

17) להעיר מהכלל (שד"ח קונטרס ה־כללים מערכת ה' כלל קיז וש"נ) דכשמצינו בש"ס שקו"ט אליבי' דחד מ"ד, ה"ז הוכחה דאין הלכה כבר פלוגתי' (אף דבמתא דילי' — בסח נהגו כמותו, ובמשך הזמן אפשר שיקום ב"ד גדול יותר ויפס"ד כמותו).

החילוק ל"דרוש וקבל שכר" מובן — דה"ז שקו"ט בדעה ש(עתה) נפס"ד שהיא היפך הדעה (הגדולה) שמביאה לידי מעשה.

18) יומא ט, ב. סוטה מח, ב. תוספתא שם פי"ג, ד. סנה' יא, א.

מפורש בכ"מ בדברי חז"ל[19] שהיתה גם לאה"ז[20] השראת רוה"ק[21]; ועכ"צ"ל דמה שאמרו „נסתלקה רוה"ק מישראל" הכוונה שמני אז לא היתה מצוי' כמקודם, אבל לא שבטלה לגמרי[22]. כלומר: מכיון שאין הנבואה שורה אלא במי שעלה והגיע לכו"כ מעלות גדולות, שהן הקדמה והכנה לנבואה, כמבואר ברמב"ם[23], ולכן כשאכשור דרי (בתמי') ואם הראשונים כמלאכים אנו כו'[24] אין בני אדם ראוים לנבואה — אבל לא שנפסק גילוי הנבואה באופן של גזר מלמעלה.

ועפ"ז מדוייק הלשון „נסתלקה רוה"ק מישראל" ולא „בטלה" או „פסקה" (כהלשון בגמרא שם בנוגע לכמה דברים שבטלו) כי לא בטל ולא נפסק גילוי הנבואה, אלא שנסתלק מלמטה, כיון שאין בנ"א הראוי לקבלת הנבואה.

אבל באם יהי' בנ"א הראוי לקבלתה, תשרה עליו רוה"ק ונבואה גם בזמן הזה.

ע"פ הנ"ל מתורץ ומובן הא דהרמב"ם אף שמבאר כו"כ פרטים בנוגע לנבואה אינו מזכיר כלל[25] שאין נבואה משמתו נביאים האחרונים (עד לפני ביאת המשיח[26]); ובפרט שמביא גם פרט בשלילת הנבואה: „ואפשר שלא תשרה"[27], ואעפי"כ אין בדבריו שום רמז שא"א שתשרה בזמן הזה. ואדרבה: לאחר שהוא מונה התנאים הנצרכים לנבואה מסיים „מיד[28] רוה"ק שורה עליו", הרי שהנבואה תלוי' רק בענינים אלו[29], ולא בשום תנאי אחר[30].

---

19) וראה פרקי גילוים להר"ר מרגלית בפתיחתו לשו"ת מן השמים. וש"נ.

20) ואף שאין זה * באותה הדרגא של השראת רוה"ק שהיתה אצל הנביאים [וראה אגה"ק (סכ"ב): „ההיתה כזאת כו' אף לגדולי חכמי ישראל הראשונים כתנאים ואמוראים וכו' כ"א לנביאים ממש אשר היו לפנים בישראל כשמואל הרואה וכו']. מ"מ בכללות ה"ז דרגא בנבואה (וכמ"ש שם: „אשר כל רז לא אניס להו ונהירין להון שבילי דרקיע". וגם בהשלילה כותב: „נביאים ממש"). וראה בפנים מאגרת תימן.

21) להעיר מר' עזרא הנביא מבעלי התוס' (גיטין (פח, א) ד"ה ודילמא ועוד).

22) ובמכ"ש ממ"ש התוס' (שבת כ, ב ד"ה אנן. וכ"ה בר"ש פ"ט מ"ב דכלאים) שמה שאמרו בסוטה (שם) „משחרב מקדש ראשון בטלה כו' וזכוכית לבנה" לא לגמרי בטל אלא שלא הי' נמצא כ"כ.

23) הל' יסוה"ת פ"ו. פ"ז משמונה פרקים שלו. מו"נ ח"ב פל"ב. הקדמתו לפה"מ.

24) שבת קיב, ב.

---

*) ע"ד הקבלה ראה ש' רוה"ק (להאריז"ל) בתחלתו. ש' היחודים בתחלתו.

25) ומ"ש בהל' יסוה"ת פ"ט ה"ב „כמו שאמר האחרון שבהם", וכוונתו למלאכי — הכוונה בזה שהוא האחרון דתקופת הנביאים [וכהל' בגמרא: נביאים האחרונים], כי אחריו כבר התחילה תקופת אנשי כנסת הגדולה. אבל לא שאחריו אא"ל נביא. וראה לשונו בהקדמתו לפיה"מ: כמו שאמר הנביא מסיים הנביאים כו'.

26) אגרת תימן המובא להלן.

27) הל' יסוה"ת פ"ו ה"ה.

28) ידועה השקו"ט מהסתירה ממו"נ (ח"ב פל"ב ד"ה והדעת השלישי) שכתב „אפשר שלא יתנבא וזה ברצון אלקי" (וראה לח"מ הל' יסוה"ת רפ"ז).

29) וכן נראה דעת החנוך שכותב (מצוה תקטז) „ונוהגת מצוה זו (דשמיעה לנביא) בזו"נ כל הזמן שימצא נביא בינינו", ואין כותב שנוהג רק בזמן הבית וכיו"ב.

30) ולהעיר מל' הרמב"ם בהל' יסוה"ת (פ"ט ה"ב-ג): „וכן אם צוונו כו' וכן אם

ויתר מכן מבואר ב„אגרת תימן" להרמב"ם: „שזה שאמר בלעם[31] כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א־ל יש בו סוד, שמן העת ההיא יש לחשוב כמנין שיש ששת ימי בראשית ועד אותה העת ותחזור הנבואה לישראל כו' ונבואה זו נאמרה בשנת הארבעים לצאתם מארמ"צ, ותמצא התחלת החשבון עד אותה העת אלפים ארבע מאות שמונים ושמונה שנה, שהסימן בתפ"ח גאולים, ולפי ההיקש הזה והפי' הזה תחזור הנבואה לישראל בשנת ארבעת אלפים תשע מאות שבעים ושש ליצירה"[32] — הרי מפורשת דעת הרמב"ם דלא זו בלבד שיש אפשרות לגילוי הנבואה בזה"ז, אלא ש„תחזור הנבואה לישראל".

ועוד ועיקר: הרמב"ם ממשיך שם (באגרת תימן[33]) אודות אחד (שהי' קרוב לזמנו) שניבא על כו"כ דברים וכולם נתקיימו, ומוסיף: „המופת הזה (המבואר שם לפנ"ז — אודות האיש ההוא שניבא) הוכיח לעיני כל שהוא נביא באין ספק" — הרי דלא זו בלבד שהי' קבלה לאביו של הרמב"ם „שקבל מאביו ומאבי אביו והוא קבל הדבר" שתחזור הנבואה לישראל, אלא שהוא גם מעיד שקרוב לזמנו הי' „נביא באין ספק".

עפ"ז הרי בכל זמן אפשר שיבוא נביא ויצוה להקריב בבמה, ולכן שק"ו"ט בפרטי דיני במה.

ד. אמנם גם ע"פ הנ"ל עדיין דוחק בזה: ציווי נביא להקריב בבמה בשעת איסור הבמות אירע ע"ע רק פעם אחת, בתור „הוראת שעה", ואעפ"כ מאריכים בשקו"ט בדיני במה אולי יארע עוה"פ שיבוא נביא ויצוה להקריב בבמה[34]?

ועוד: כשיבוא נביא ויצוה להקריב קרבן בבמה בזה"ז, הרי פשוט שמצווים לשמוע אליו גם בנוגע לדיני במה לשנות או לבטל וכו' באם יצווה ע"ז כיון שכללות ענינה אז הוא היפך דיני התורה אלא שבהוראת שעה חייבים אז לעשות היפך דיני התורה, הרי מקום קרוב לומר שגם בנוגע לפרטי הענין תהי' הוראת שעה.

וליישב כ"ז הוא ע"י ההכרעה כאו־תה השיטה דציווי נביא להקריב קרבן בבמה בזמן איסור הבמות, אין זה העברה על ד"ת ודין מדיני נבואה

יאמר לנו הנביא כו'" (ולא „וכן אם צוה כו' וכן אם יאמר הנביא"). וראה גם בהקדמתו לפיה"מ: „אילו איש נביא שנתבררה אצלנו נבואתו כו' יאמר לנו ביום שבת שנקום כו' הי' חובה עלינו אנחנו וכו'".

31) בלק כג, כג.

32) כן הוא בשלשלת הקבלה (אף שאינו מתאים לחשבונו שם) ובקובץ תשובות ה־רמב"ם (ליפסיא, תרי"ט), אבל בסדר הדורות מגי' — בשה"ק — שצ"ל תתקע"ב. וכן הוא גם בפי' של ר' יהודה אלברצלוני על ספר יצירה וקה"ע בירושלמי (שבת ספי"ו) — תתקע"ב. וי"א אשר בכ"י אגרת זו נמצא תתק"ע. וצע"ג הגהת הסה"ד, וכן, בכלל, הספק בגירסא הנכונה באגרת הרמב"ם, שהרי מוכחי קראי דנבואת בלעם היתה בשנת הארבעים — (ולא ל"ת) — ליציאת מצרים, ז. א. בשנת ב' אלפים תפ"ח, ועל פי זה „בעת" — הוא ד' אלפים תתקע"ו.

33) בכמה הוצאות נשמט.

34) ואין זה דומה כלל להנת"ל שהגמרא מבארת גם פרטי דיני דבר שבמציאות רחוקה שיארע — כי כאן אין זה פרט בדין מסויים, כ"א כללות הענין — חשש בעלמא.

שנסתלקה כו', אלא שזהו חלק פרטי בכללות דיני במה, שכן ניתן הדין מתחלה שע"פ נביא מותרים (ומצווים) להקריב בבמה, וחוזרים וחלים בה בשעה כל דיני במה — ובמילא מובן שצריכים לדעת כל פרטי דיני'.

ועפי"ז — אינו ענין של חשש (אולי יבוא נביא ויצוה על זה), אלא שזהו חלק מפרטי דיני במה. ולכן לא איכפת לן אם זוהי מציאות רחוקה, כי כמו שצריכים לבאר כל הפרטים של כל דיני התורה, גם הפרטים שבנוגע למציאות רחוקה, כמו"כ צריך לבאר (בגמ') גם פרט זה שהיא מציאות רחוקה בדיני במה. וכנ"ל.

בסגנון אחר קצת: נבואה בזמה"ז היא מציאות רחוקה וחשש וכו',

משא"כ במה — ה"ז רק דארי' (האוסר) הוא דרביע עלי' [34*].

יתרה מזה מצינו בנוגע למצות לא תחי' כל נשמה — שנמנית במנין תרי"ג מצות, אף ש"אולי יחשוב חושב שזאת מצוה שאינה נוהגת לדורות", וכהסברת הרמב"ם [35] וז"ל: "כי הציווי שנשלם בהגיע תכליתו מבלתי שיהי' זה תלוי בזמן ידוע לא יאמר בו אינו נוהג לדורות, אבל הוא נוהג בכל דור שימצא בו אפשרות הדבר ההוא כו'".

ה. ע"פ כהנ"ל מובן שגם הבבלי קאי בשיטה זו, שכן ניתן הדין דבמה מעיקרא להיות כולל גם מציאות זו שע"פ ציווי נביא. ואע"פ שאמרז"ל "אפילו אומר לך עבור על אחת מכל מצות שבתורה, כגון אלי' בהר הכרמל" — אין כוונת הגמרא דגם לאחר שציוה הנביא להקריב בבמה הרי כשמקיימים הציווי עוברים בשעת מעשה על מצוה (דבמה) שבתורה, אלא שדחוי' היא ע"י הציווי — כ"א (כלנ"ל) שהנביא בא לצוות לעבור על אחת מכל מצות שבתורה, אבל ע"י ציווי הנביא הותרה ההקרבה בבמה, ויתרה מזו, גם נעשית מצות הקרבת קרבן, נוסף על המצוה דלשמוע לנביא — וזה נלמד מהשמר גו' תראה [36].

בסגנון אחר קצת: החידוש — שהנביא יכול לצוות להקריב בבמה בשעת איסור במות, ושבנ"י מחוייבים לשמוע אליו בזה — נלמד מ"אליו תשמעון", שהוא פרט בדיני נבואה, כמו בשאר מצות התורה שבכחו של הנביא לצוות לעבור עליהן. לאחר שלמדנו דאליו תשמעון להקריב בבמה בא הלימוד בבמה ד"מעלה אתה בכל מקום שיאמר לך הנביא", ההיתר וציווי — פרט בדיני במה.

ו. והנה ע"פ המבואר לעיל (שבהקרבה בבמה ע"פ נביא יש בה שני ציווים: [א] "אליו תשמעון" ב) הקרבת קרבן בבמה), מובן שבהקרבה בבמה ע"י נביא יש בה מעלה יתירה לגבי ההקרבה בבמה בשעת היתר

34*) ע"ד עירובין עח, ב.

35) ספהמ"צ מ"ע קפז.

36) וכן היא שיטת הרמב"ם. ואדרבה, יש להעמיס בלשונו שמרמז גם לזה (שכן ניתן מתחילה) — "לא נאמר אלא המקריב בחוץ לעולם כו' אבל אני אקריב היום בחוץ כו'", הרי שמתחילה לא נאסר זה. אבל ראה לעיל הערה 10 שי"ל שכוונתו שאף שעובר על ד"ת מ"מ ה"ז הותרה.

הבמות (ולא רק יתרון "בכמות" ש־מקיים ב' מצוות, כ"א גם מצד "אי־כותה" של ההקרבה):

קרבנות חובה אינן קרבין בבמה [37], היינו שאין די (בהקרבה) בבמה וקדו־שתה — שחיוב שישנו על האדם יוכל לקיימו בבמה, אף שמצות קרבן שאינו מחוייב בו מקיימה בבמה. חילוק זה הוא רק בנוגע להאדם — בנוגע להעבודות (ופעולות) בהקרבן חובה — הרי נעשות הן גם בהקריבו קרבן (שאינו חובה) בבמה.

משא"כ כשמקריבים בבמה ע"פ ציווי הנביא — ה"ז (מעין) קרבן חובה;

בסגנון אחר: קדושת (ההקרבה ו)ה־במה פועלת לא רק בהקרבן, כ"א גם בהאדם, האדם מקיים ציווי ה' המוטל עליו — הציווי ד"אליו תשמעון".

ועל דרך כללות החילוק שבין ה־הקרבה בבמה להקרבה בביהמ"ק:

ההקרבה בבמה אינה פועלת שתת־פשט הקדושה במקום בו הוקרב הקרבן, לא מצינו קדושה בהמקומות שבעבר היו בהם במות; משא"כ במזבח של המקדש, שהקרבת הקרבן פועלת קדו־שה גם במקומו [38] — היינו שאין בכחו של קרבן בבמה להמשיך הקדושה ממנו וחוצה, משא"כ קרבן בביהמ"ק [39].

וכעין זה הוא החילוק שבין הה־קרבה בבמה בשעת התירה — להקרבה בבמה ע"פ נביא: הקרבן בבמה סתם אין בכחה לפעול גם חיץ ממנה — על האדם, משא"כ ההקרבה ע"פ נביא פועלת גם בהאדם.

ז. וע"פ הנ"ל, שהסוגיא בסיום מס' זבחים איירי בעיקר (לא בדין במה סתם, כ"א) בדין הקרבה בבמה ע"פ נביא, מובן גם הקישור של סיום המס' להתחלתה: "כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה" — שהחסרון בקרבן שנזבח שלא לשמה הוא ש־אינו פוטר את האדם מחיובו, היינו שאין בכוחו לפעול על האדם — הנה חסרונו זה (שבו קאי בריש המס') נדגש במיוחד ע"י דיני סיום המס': אפילו בבמה (ע"פ נביא — שבה איירי בעיקר בסיום המס') נמשכת הקדושה גם על האדם המקריב (אעפ"י שהתפשטות ופעולת הקדושה דבמה ב־כלל — אינה כזו שבביהמ"ק), על אחת כו"כ בביהמ"ק שעיקר עניגו (קרב־נות) חובה שעל הציבור (והיחיד) — זה שפועל וממשיך קדושה ע"י הקרבן.

ח. תוקף קדושת (המצות) הקרב־נות כהביהמ"ק ושבבמה ע"פ נביא וכו', ופעולתו באדם ובמקום — כעין זה הוא בנוגע לביהכ"נ וביהמ"ד, כיון שהם "מקדש מעט" [40]: מתפללים בהם

---

37) זבחים קיז, א־ב.

38) ואף שלכאורה אין קדושת המזבח תלוי' בהקרבנות — מ"מ מוכרח שאינו כן, מהדין (שבועות יב, א. רמב"ם הל' שקלים פ"ד ה"ט) דקיין המזבח, היינו שמקריבים קרבנות אך ורק בשביל המזבח עצמו. נוסף ע"ז: קדושת המזבח מעיקרא נעשית ע"י קרבנות מסויימים (ר"פ שמיני ואילך. נשא יז, י ואילך. וראה מנחות מה, א. רמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ב הי"ד־טו) — כשחינכו אותו, וי"ל שהיא פעולה נמשכת.

39) ולהעיר ממ"ש הרמב"ם (הל' בית הבחירה פ"ו הט"ז) בנוגע לקדושת המקדש וירושלים: "שכינה אינה בטילה לעולם".

40) מגילה כט, א.

(ש"תפילות כנגד תמידין תקנום"[41]) ולומדים בהם (וכ"ז תמיד בדוגמת הבי־ המ"ק שמקריבים בו תמיד וכו' — נוסף על העניינים שישנם גם בבמה) הרי בהם עצמם נמשכת הקדושה באופן שנשאר שם גם לאחר זמן ופועל גם בהאדם — שמזה מובן שדבר שב־ קדושה הנעשה במקומות אלו יש בו תוס' קדושה;

ומזה ההוראה בנוגע לפועל, שלכ־ אורה טוב[42] לעשות דבר שבקדושה וכו' בביהכ"נ וביהמ"ד[43] מלעשותו (אף שיהי' באותו ההידור וכו') במקום אחר, מכיון שכשעושהו במקום שיש בו קדושה יתרה, מתוספת קדושה על קדושתו.

---

41) ברכות כו, ב.

42) וכמרז"ל שהקב"ה מצוי בבהכ"נ (ראה שו"ע אדה"ז או"ח ס"צ סוס"י). וצריך חיפוש האם הובא בפירוש בפוסקים (לבד מתפלה).

43) ע"ד דרז"ל עה"פ אוהב ה' שערי ציון וכו' (ברכות ח, א).

וע"י המשכת והתפשטות הקדושה של "מקדש מעט" בעולם, במשך זמ־ ה"ג, נזכה לבנין ביהמ"ק השלישי, ולקבל המשכת הקדושה ממנו, ע"י שנקריב בו קרבנות בפו"מ; ומכיון שאז[44] "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ", בודאי שכל הקרבנות יהיו "לשמן", "כמצות רצונך"[45] ותומשך קדושת הקרבן וכו' גם על מקריבי הקרבנות, ויתעלו בעילוי אחר עילוי בקרבתם[46] להוי'[47].

(משיחת כ' מנ"א תשכ"ט)

---

44) זכרי' יג, ב.

45) ראה המשך וככה פי"ז ואילך.

46) עיין אוה"ח ר"פ אחרי. ד"ה אחרי — תרמ"ט. ועוד.

47) ואמאי איקרי קרבן אלא מפני ש־ מקרב (ספר הבהיר סי' מו (קט). ועי"ג"כ זח"ג ה, א. של"ה מס' תענית (ריא, ב). פע"ח שער התפלה פ"ה).